

ONDERZOEK DOOR
HEMBYSE ARCHEOLOGIE :
site Essen, Heikantstraat 129

Voorliggend document is een:

Historisch/archeologisch onderzoek	☐
Verslag van resultaten (archeologienota of nota)	☐
Aanvraag toelating vooronderzoek	☐
Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling	☐
Programma van Maatregelen (archeologienota of nota)	☒
Archeologierapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Eindrapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Privacyfiche (enkel AOE)	☐
Ander:	☐

INHOUDSOPGAVE

1	Administratieve fiche.....	3
1.1	Situering van het onderzoeksgebied.....	3
1.2	Projectcodes of ID nummers.....	5
1.3	Betrokken actoren.....	5
1.4	Bewaring van de data	6
2	Staat van het onderzoeksgebied	8
2.1	Afbakening	8
2.2	Geplande toestand.....	9
2.2.1	Originele gewestplan	9
2.2.2	RUP/PRUP/BPA ?	10
2.2.3	Beschrijving geplande werken.....	11
2.2.3.1	Algemene beschrijving.....	11
2.2.3.2	Impact van de geplande werken	12
2.3	Bestaande toestand.....	12
2.3.1	Gekarteerd landgebruik.....	12
2.3.2	Gekarteerde bodembedekking.....	14
2.3.3	Plaatsbezoek	15
2.4	Het archeologietraject.....	18
2.4.1	Beslissingsboom	18
2.4.2	Onderzoeksopdracht.....	19
3	Dataset en waardering	21
3.1	Bestaande data.....	21
3.2	Ontbrekende data	22
3.3	Waardering	24
4	Literatuuroverzicht	25
4.1	Naslagwerken	25
4.2	Online bronnen.....	27
5	Lijst van figuren	28

1 Administratieve fiche

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

Gewest	Vlaams Gewest		
Gemeente	Essen		
Deelgemeente	n.v.t.		
Straat en straatnummer	Heikantstraat 129		
Lambert 72-coördinaten	ZW	X: 155496,826/Y: 238316,144	
	NO	X: 155434,414/Y: 238235,900	
Oppervlakte	4302,301 m ²	0,43 ha	
Oppervlakte bodemingreep	4302,301 m ²	0,43 ha	

HEMBYSE

- 2021 D 83
- Aanmaakdatum van plan nr. 001: 16/04/2021
- Onderwerp: topografische situering

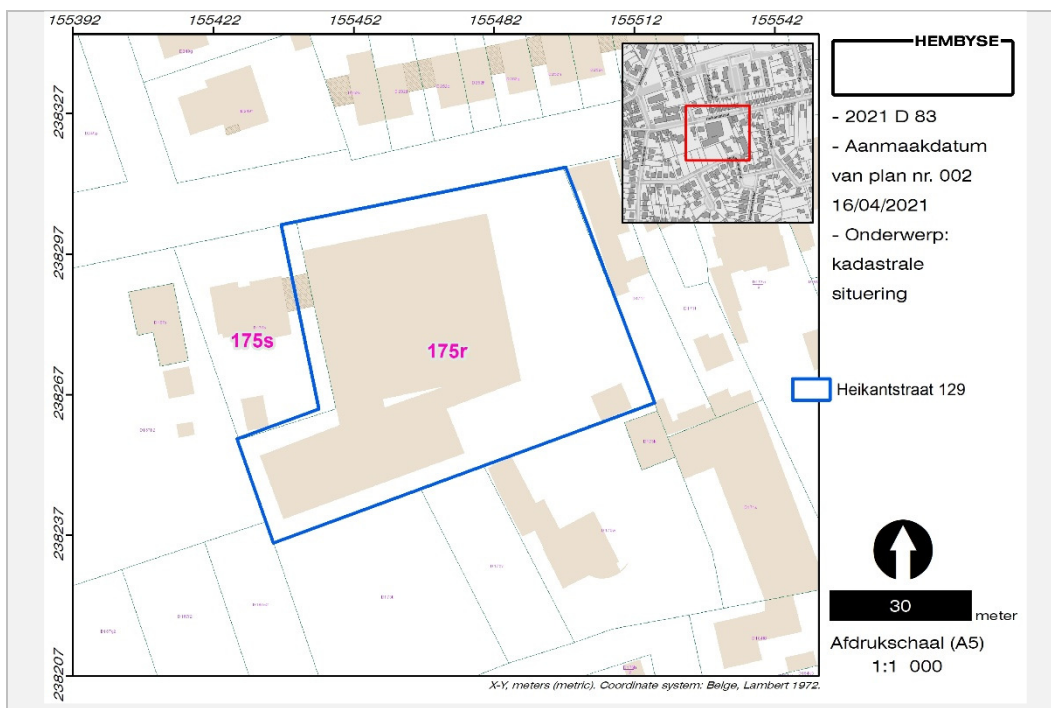
Heikantstraat 129

75 meter

Afdrukschaal (A5)
1:2 500

X-Y, meters (metric). Coordinate system: Belge, Lambert 1972.

Kadastrale situering	Afdeling	2
	Sectie	D
	Percelen	175r

Datum van toekenning van de onderzoeksoopdracht aan Hembyse bv	1 april 2021
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie	2021 D 83	
Landschappelijke boringen		
Verkennde boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	ESS-HEI	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒
	Publiekrechtelijk	☐

Omgevingsvergunning:	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (afsplitsing)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☒
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed	
	Werkgebied NA1	

1.4 Bewaring van de data

6

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2021
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	175
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2021. <i>Archeologienota voor de nieuwbouw van een handelsruimte aan de Heikantstraat 129 te Essen</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 175, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (enkel zichtbaar in de privacyfiche)	

Bewaring	archeologisch	n.v.t.
ensemble		
Gebruiker van het archeologisch ensemble		n.v.t.
Bevoegde IOED/OEGemeente		Erfgoed Voorkempen
Bevoegd	Onroerend	Provinciaal Archeologisch Depot
Erfgoeddepot	(definitieve	provincie Antwerpen
bewaarplaats	van	
het	archeologisch ensemble)	

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).

Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

8

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecificeerd in de CGP en is dus niet bindend.

2.2 Geplande toestand

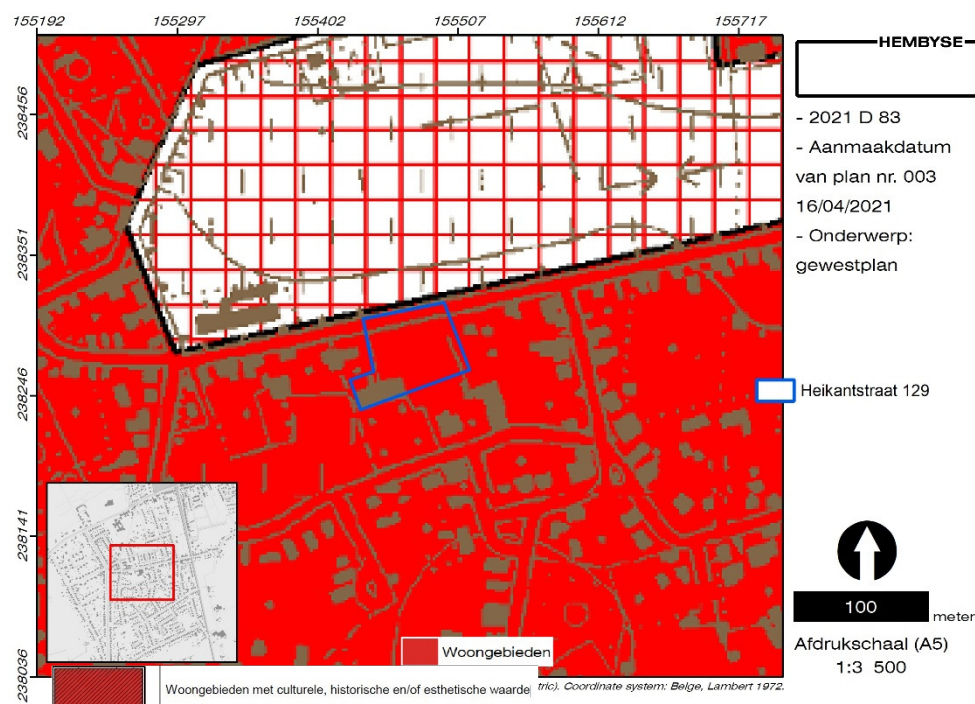
Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20^e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.

In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over "het gewestplan", bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens het gewestplan "Turnhout" binnen een woongebied (code 0100).

9

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

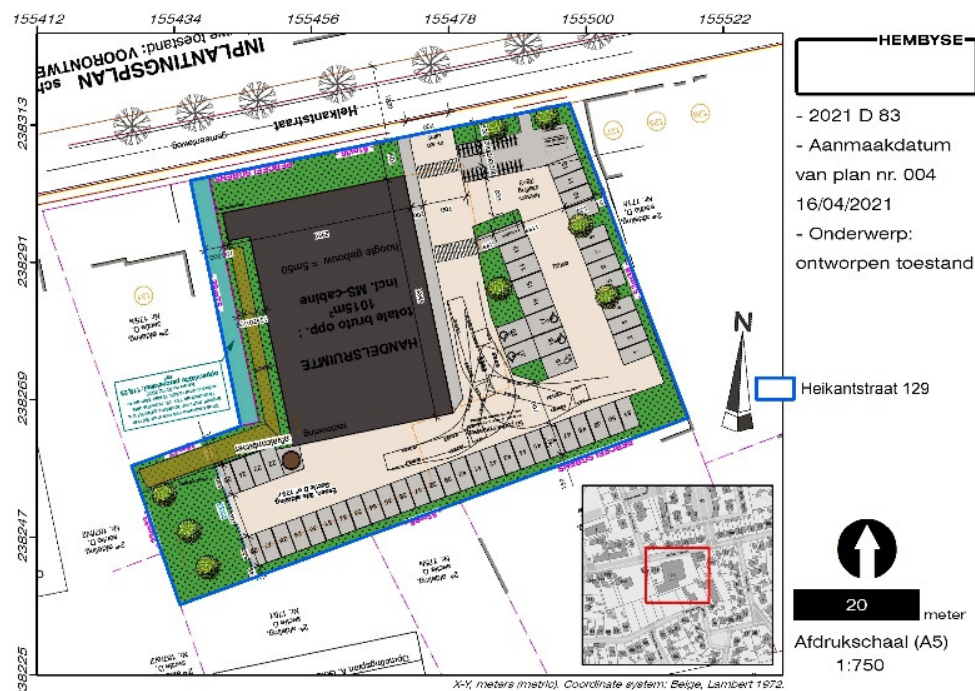
2.2.2 RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschallig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Voor het huidige onderzoeksgebied is er geen RUP of BPA opgemaakt. Bijgevolg blijft de oorspronkelijke bestemming als woongebied van toepassing.

2.2.3 Beschrijving geplande werken

2.2.3.1 Algemene beschrijving

In het kader van de ruimtelijke bestemming van het onderzoeksgebied wenst de initiatiefnemer (zie privacyfiche, enkel te raadplegen door het Agentschap Onroerend Erfgoed, nvdr.) de bestaande aftandse bebouwing te slopen en een nieuwbouw op te richten. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist.

Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand.

Op de plaats van de bestaande handelspanden komt een nieuw bedrijfsverzamelgebouw; de boogloods (zie verder) wordt gesloopt en niet herbouwd. De parking, die nu bestaat uit een diepe betonverharding en losse betondallen, wordt vervangen door een parking met waterdoorlatende verharding. In het westen wordt een gracht en een kleine groenzone voorzien.

Deze geplande werken maken niettemin de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk.

De geplande werken bevinden zich op dezelfde locatie en diepte als de bestaande verhardingen en verstoringen, de geplande werken hebben dus voornamelijk een impact op de reeds verstoorde delen van de bodem. Op de onderliggende bodemhorizonten (voor zo ver nog aanwezig) zal de impact beperkt zijn, maar desalniettemin is het zinvol om de mogelijke aanwezigheid van archeologische sporen en structuren te evalueren, dit in functie van eventuele indirecte verstoringen, zoals bijvoorbeeld het verlagen van de grondwatertafel en reductie van de bodem door lucht- en waterdichte bodembedekking.

2.3 Bestaande toestand

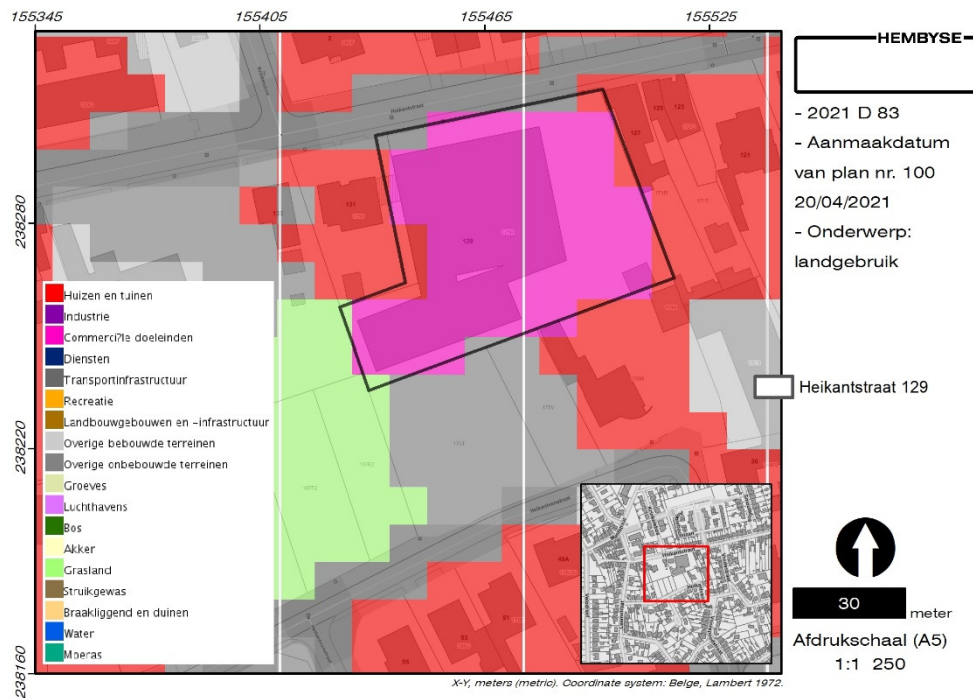
De gekarteerde bestaande toestand van het onderzoeksgebied is niet alleen een vereist onderdeel van de archeologienota, maar is ook het uitgangspunt voor het bepalen van het correcte archeologietraject. De stoffelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied bepalen de meerdere of mindere mate waarin een volledig archeologisch onderzoek mogelijk is. Om de bestaande toestand vast te stellen, dient in eerste instantie kaartmateriaal te worden geraadpleegd, maar indien mogelijk ook het afstappen van het terrein te worden uitgevoerd.

12

2.3.1 Gekarteerd landgebruik

De huidige stoffelijke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige (meest recente kartering is 2016) bodemgebruik op het archeologietraject? Via het bodemgebruiksbestand (landgebruik) kan worden bepaald welke activiteiten zich binnen het onderzoeksgebied ophouden.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuidwesten van het grensdorp Essen, in het gehucht Heikant. Heden is dit deel van Essen een volledig verkaveld gebied en maakt het deel uit van de agglomeratie. Het onderzoeksgebied zelf is ingekleurd als in gebruik voor commerciële doeleinden, wat betrekking heeft op de (voormalige) aanwezigheid van een doe-het-zelfzaak.

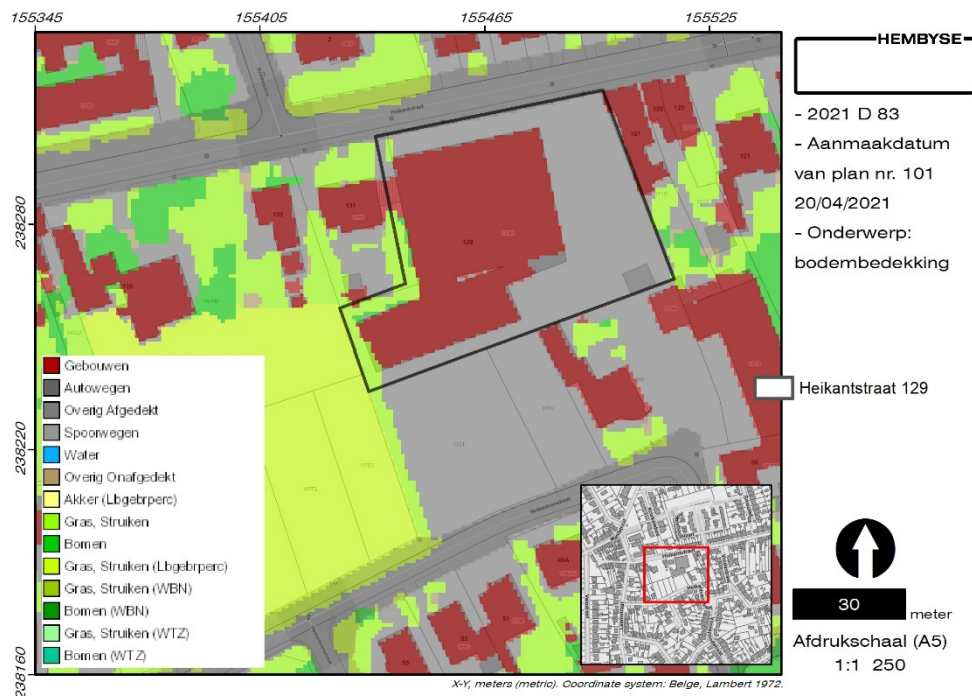
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.

De impact op het archeologietraject is dat het gebied niet beschikbaar zou zijn voor prospectie (cf. infra). Dit landgebruik komt ten dele terug op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen.

2.3.2

Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem (zie §Aardkundige data) afgedekt is (in tegenstelling tot hoe de bodem *gebruikt* wordt).

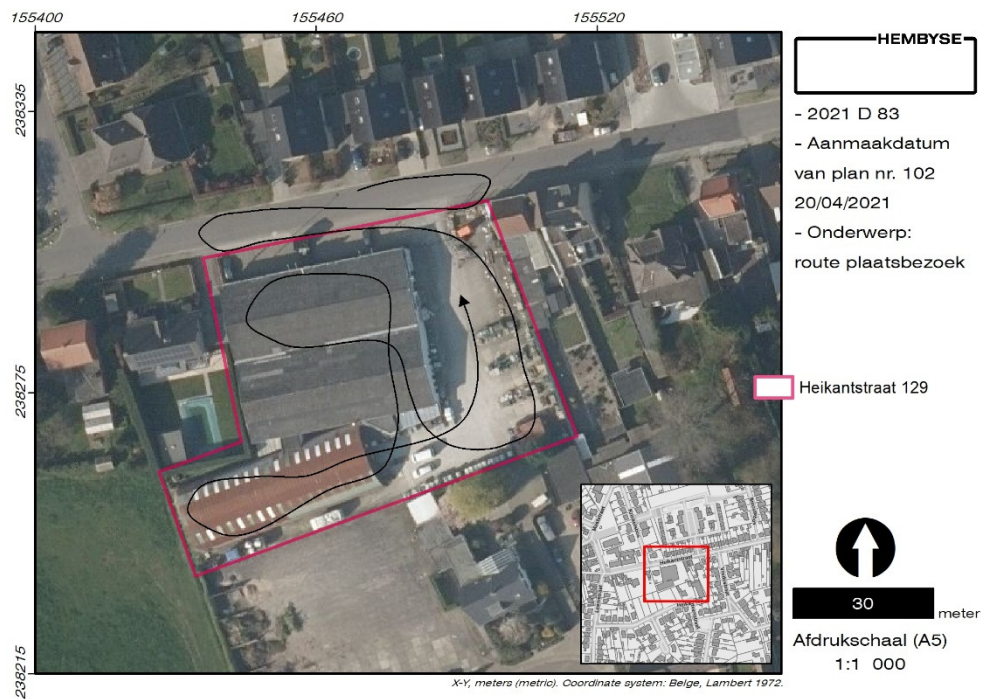
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied staat gekarteerd als bedekt met gebouwen en verharding, slechts een klein deel in het westen is bedekt door gras en struiken. Dit komt overeen met de situatie zoals vastgesteld tijdens het plaatsbezoek.

2.3.3

Plaatsbezoek

Op 19 april 2021 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto's van het plaatsbezoek) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied. De site was niet meer in gebruik en enkel toegankelijk onder begeleiding van de initiatiefnemer¹. De foto's van dit plaatsbezoek kunnen in de bijlage worden teruggevonden.

15

Figuur 5. Zicht op de afgelegde route tijdens het plaatsbezoek.

Het onderzoeksgebied bestaat inderdaad uit een vrij oneffen parkinggedeelte met in het westen een te slopen handelspand. De verharding van de parking bestaat uit zowel losse dallen als diepe betonverharding. De initiatiefnemer kon verklaren dat deze verharding (met een bedding van steenslag) zich op een afgraving van 50 centimeter onder maaiveld bevond.

¹ Een vermakelijk alternatief voor geocachen is het zoeken naar 'technieken', i.e. de technische installaties van een gebouw.

Figuur 6. Zicht op de parking.

Het handelspand bestaat uit twee open hallen, waarbinnen een doe-het-zelfzaak was gevestigd. De verharding bestaat ook hier uit beton, vergelijkbaar met deze in industriële gebouwen. De gebouwen worden gesloopt en vervangen door een nieuw bedrijfsverzamelgebouw.

Figuur 7. Zicht binnenin het handelspand.

Ook de boogloods was voorzien van een dergelijke verharding. Op deze plaats wordt geen nieuw gebouw opgericht, er wordt een parking voorzien.

Figuur 8. Zicht binnenin de boogloods.

Ten westen van de boogloods ligt een smalle strook onbebouwd terrein, hier zal een groenzone worden voorzien.

Figuur 9. Zicht ten westen van de boogloods.

Het onderzoeksgebied is op basis hiervan niet beschikbaar voor de uitvoering van archeologische veldwerken.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de “*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*”. In dit geval zijn de “*Criteria bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen*” van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet in GGA/niet binnen gabarit lijninfrastructuur/niet binnen beschermde archeologische site/niet in VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 3000m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 1000m²/geen lijninfrastructuur en aanhorigheden/buiten bestaand gabarit

⇒ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
  2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.
- ⇒ **De volgende parameter bepaalt het huidige archeologietraject: het te ontwikkelen gebied is bebouwd en verhard en dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject.**

Op basis hiervan kan de huidige onderzoeksopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2

Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkenkende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☐

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

19

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruikt gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ? Zo ja:
2. Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de	JA	NEE
CGP noodzakelijk geweest ?	☐	☒

Motiveer indien nodig:

20

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Dataset en waardering

3.1 Bestaande data

Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.

Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☐

toelichting

Het bureauonderzoek heeft duidelijke aanwijzingen geboden voor een slecht tot zeer slecht bewaarde bodem.

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.

Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

3.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☒	☐	☐	☐

toelichting

De controleboringen zouden de aanwezigheid van een verstoorde bodem kunnen bevestigen.

Geofysisch onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Het onderzoeksgebied leent zich niet voor deze onderzoeksmethode.

Landschappelijke boringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Binnen de Pleistocene sedimenten zijn er geen paleo-horizonten aanwezig en de ondiepe Holocene bodem is naar alle waarschijnlijkheid afgegraven of tenminste afgetopt.

Prospectie met Ingreep in de bodem lfv sporensites (proefsleuven, proefputten)	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Er is weinig tot geen kans om nog archeologische grondsporen aan te treffen.

Vlakdekkende opgraving	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Deze onderzoeksmethode heeft op basis van de bestaande dataset geen zin.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervullen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen maatregelen: JA   ☐   NEE   ☒

Korte omschrijving:

VRIJGAVE VAN HET TERREIN.

Er zijn enkele duidelijke aanwijzingen voor de afwezigheid van archeologische sporen en structuren.

- In eerste instantie is de landschappelijke ligging waarschijnlijk verbonden aan een oudere (uit het blikveld van de archeoloog) abbatiale ontginning van het terrein, mogelijk van turf. Dit is een totale versterking van het archeologisch bodemarchief tot aan het moment van ontginning (in casu ten laatste medio 18^e eeuw).
- Dit laat een "archeologische leegte" na, die in de drie archeologische prospecties met ingreep in de bodem rondom het huidige onderzoeksgebied gebleken is.
- In het archeologisch onderzoek aan de overzijde van de Heikantstraat zijn duidelijk diep afgetopte bodems aangetroffen, waarin geen archeologische sporen meer aanwezig waren, uitgezonderd ontginningsgreppels.
- Op de historische kaarten van het onderzoeksgebied zijn duidelijke aanwijzingen voor een verdere 19^e- en 20^e -eeuwse ontginning van het terrein, mogelijk een ontzanding. Dit uit zich in dijkes en sporen op de oudste luchtfoto's.
- Het terrein is later volledig bebouwd en verhard, ook dit is een verdere bodemingreep die de bewaring van archeologische sporen niet ten goede komt.
- Het terrein is minder dan 0,5 ha groot, de "trekkan" voor goed bewaarde archeologische structuren en sites is laag.

3.3 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Bevat het onderzoeksgebied archeologische sporen, structuren of afgeliijnde sites ?

Het onderzoek bevat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen archeologische sporen, structuren of sites.

2. Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Niet van toepassing, het onderzoeksgebied heeft geen archeologische waarde.

4 Literatuuroverzicht

4.1 Naslagwerken

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Bogemans F., 1997. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 1-7 Essen – Kapellen*, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen & Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Beenhouwer J. & Arckens M., 2018. *Archeologienota Essen Heikantlaan 37-45. Resultaten* (ongenummerd rapport van Fodio BV), Wijnegem.

25

Devroe A., Cornelis L. & Claesen J., 2014. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Essen Heikantstraat*. Archebo-Rapport 2014-05. Kortenaken.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Jennes N. & Verrijckt J., 2020. *Archeologienota Essen, Heikantstraat 133-135: Verslag van Resultaten* (ongenummerd rapport van J. Verrijckt Archeologie & Advies BV), Beerse.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

4.2 Online bronnen

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.	9
Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand.	11
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.	13
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.	14
Figuur 5. Zicht op de afgelegde route tijdens het plaatsbezoek.	15
Figuur 6. Zicht op de parking.	16
Figuur 7. Zicht binnenin het handelspand.	16
Figuur 8. Zicht binnenin de boogloods.	17
Figuur 9. Zicht ten westen van de boogloods.	17

<i>Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.</i>	
Maatschappelijke zetel:	<i>Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge</i>
BTW:	<i>BE 0677.720.687</i>
IBAN:	<i>BE25890214307282</i>
BIC:	<i>VDSP BE 91</i>
Telefoon:	<i>0032 472 89 97 66</i>
E-mail:	<i>info@hembyse.net</i>
Website:	<i>www.hembyse.net</i>
Sociale media:	<i>https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/</i>